

ув'язненому надати, як це передбачено Європейськими в'язничними правилами, окреме приміщення для проживання.

На наш погляд, справжні реформи будуть започатковані після критичного аналізу сфери виконання покарань, а не тільки констатації жалюгідного стану матеріальної бази установ виконання покарань, як це має місце у вищезгаданих Концепціях, визнання помилковим запровадження покарання під назвою «позбавлення волі» з функціонуванням колоній з просторовою структурою концентраційного, а 1929 року - виправно-трудоного табору, що передбачає дві зони: житлову і виробничу. Необхідно насамперед внести зміни у Кримінальний кодекс, щоб впорядкувати «драбину покарань», розробити концепцію переходу до тюремного ув'язнення замість позбавлення волі, вивільнити службу пробації від функції виконання покарань, з тим, щоб вона застосовувала громадські санкції та заходи, не пов'язані з тюремним ув'язненням.

Столяров Д. Ю.,

*здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Інституту кримінально-виконавчої служби
Науковий керівник :*

Ісаков П. М.,

*Начальник психологічного факультету
Інституту кримінально-виконавчої
служби, кандидат історичних наук*

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

В світлі реформування Державної кримінально-виконавчої служби України та пов'язаної із цим проблеми захисту прав людини, яка перебуває в конфлікті зі законом, значної ваги набуває диференціація та індивідуалізація виконання покарань (далі – ДІВП). У ст. 5 Кримінально-виконавчого кодексу (далі – КВК) України «Принципи кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань» цьому питанню приділено особливу увагу.

Різним аспектам проблеми ДІВП присвятили свої розробки такі відомі вітчизняні і зарубіжні вчені, як Г. А. Аванесов, Л. В. Багрій-Шахматов, В. А. Бадира, О. І. Бажанов, І. Г. Богатирьов, Є. М. Бодюл, К. А. Вакаріна, А. П. Гель, Т. А. Денисова, О. М. Джу́жа, О. М. Зверева, О. О. Іванов, І. І. Карпець, А. В. Кирилюк, В. В. Коваленко, О. Г. Колб, В. О. Корчинський, М. О. Ларченко, І. С. Леонов, С. Я. Лихова, М. П. Мелентьев, В. О. Меркулова, О. С. Міхлін, О. О. Наташев, О. І. Осауленко, М. С. Пузирьов, О. Л. Ременсон, А. В. Савченко, З. М. Сайфутдіно, І. А. Сперанський, А. Х. Степанюк,

О. В. Стругова, М. О. Стручков, Ю. М. Ткачевський, В. М. Трубников, Б. С. Утевський, С. Я. Фаренюк, С. В. Царюк, І. В. Шмаров, І. О. Янчук, І. С. Яковець та багато ін.

Законодавче закріплення ДІВП як принципів кримінально-виконавчого законодавства відбулося у ХХІ ст., хоча їхня сутність зародилась набагато раніше у юридичній літературі «диференціація» та «індивідуалізація» нерідко змішуються, хоча вони мають відносно самостійне значення. При цьому диференціація та індивідуалізація виконання покарання тісно взаємопов'язані та нерозривні. В науці до сих пір не вирішено однозначно питання про співвідношення диференціації та індивідуалізації виконання покарання.

Диференціація виконання покарання полягає в застосуванні до різних категорій засуджених, в залежності від складу вчинених ними злочинів, рівня соціально-педагогічної занедбаності і криміногенної зараженості, у процесі відбування ними покарання різних форм та методів профілактично-виховного впливу. Одним з методів диференціації виконання покарань є класифікація засуджених. Диференціація виконання покарання – заснована на законі реалізація органами і установами виконання покарань карального, виправного впливу щодо класифікованих категорій засуджених, спрямована на вирішення завдань кримінально-виконавчого законодавства.

Вітчизняна пенітенціарна наука стверджує, що індивідуалізація виконання покарання спрямовує на урахування при застосуванні засобів виправлення і ресоціалізації особистості засудженого, ступеня, характеру суспільної небезпеки і мотивів вчиненого злочину, поведінки засудженого під час відбування покарання. Індивідуалізація виконання покарання – безперервний, динамічний, особистісно орієнтований процес комплексного впливу на засуджених, який здійснюється органами і установами виконання покарань і включає вивчення, аналіз, оцінку їх особистісних якостей, поведінки під час відбування покарання, ставлення до основних засобів виправлення і ресоціалізації, взаємовідносин з іншими засудженими та персоналом органів і установ виконання покарань та зміну їх правового статусу.

Принцип ДІВП – основні засадничі ідеї, які закріплені в нормах кримінально-виконавчого законодавства і є вимогами, які визначають, що до різних категорій засуджених з урахуванням їх соціально-демографічної, кримінально-правової, кримінально-виконавчої характеристик має застосовуватись різний обсяг карально-виправного впливу, а також що засоби виправлення і ресоціалізації засуджених мають застосовуватись з урахуванням індивідуальних особливостей особистості засудженого та його поведінки під час відбування покарання. ДІВП покликані змінювати обсяг карально-виправного впливу для забезпечення справедливості покарання і стимулювання

правослухняної поведінки засуджених. У кримінально-виконавчому законодавстві закріплено загальні підстави і способи зміни правового статусу засуджених, що являє собою диференціацію виконання покарання. Одночасно зміна правового статусу має відбуватись з урахуванням поведінки засудженого, вчиненого діяння та інших індивідуальних характеристик.

Вимоги ДІВП закріплені у Мінімальних стандартних правилах поводження з ув'язненими та Європейських пенітенціарних правилах. ДІВП реалізуються безпосередньо при застосуванні засобів виправлення і ресоціалізації, закріплених в ч. 3 ст. 6 КВК України.

*Суботенко О. О.,
заступник директора Державної
установи «Центр пробації»*

УПРОВАДЖЕННЯ ПРОБАЦІЙНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ ЯК ОБОВ'ЯЗКУ, ЩО ПОКЛАДАЄТЬСЯ СУДОМ НА ОСІБ, ЗВІЛЬНЕНИХ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ

З прийняттям 5 лютого 2015 року Закону України «Про пробацію» в Україні вперше з'явився термін «пробаційні програми». У частині 5 статті 6 зазначеного Закону вказано, що одним із завдань пробації є «реалізація пробаційних програм стосовно осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням».

За статистикою, близько 85% від загальної кількості осіб, які перебувають на обліку пробації, — це особи, звільнені з випробуванням. Разом з тим з початку 2018 року до органів пробації надійшло вже «понад 120» рішень судів, якими на суб'єктів пробації покладено обов'язок пройти заходи, передбачені пробаційною програмою.

Пробаційні програми є новим інструментом пробації та передбачають комплекс заходів, спрямованих на корекцію соціальної поведінки або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можливо об'єктивно перевірити [1]. На відміну від реабілітаційних та корекційних програм, які вже тривалий час є дієвим засобом у реалізації функцій пробації, проходження пробаційних програм є неодмінною та неухильною умовою. Відповідно до статті 75 Кримінально-виконавчого кодексу України пройти заходи, передбачені пробаційною програмою, є обов'язком, який може бути покладений судом на осіб, звільнених від відбування покарання у виді позбавлення або обмеження волі з іспитовим терміном.

На виконання статті 10 Закону України «Про пробацію» розроблено та 18 січня 2017 року прийнято постанову Кабінету Міністрів України № 24 «Про